

Παιδαγωγική: Ειδική Διδακτική των Αρχαιογνωστικών Μαθημάτων

Συνάντηση 10 & συνάντηση 11: Από την ιστορία στη σχολική ιστορία και στη διδακτική της ιστορίας-
Μικρή ιστορία αιώνων/Από τα αναλυτικά προγράμματα στο διδακτικό σενάριο

ΤΙ

+

ΓΙΑΤΙ

+

ΠΩΣ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών και πολιτισμικών Σπουδών-Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας & Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών

Διδάσκων: Δημήτρης Δημητριάδης

- **Ιστορική συνείδηση**

➤ **Ανακεφαλαίωση**

- Ως έννοια έπεται της ιστορικής σκέψης, λείπει από το τρίτομο συλλογικό έργο *faire de l Histoire* ο οποίος εστιάζει στην νέα ιστορία και κυρίως στην ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης
- Από τους πρώτους ορισμούς της ιστορικής συνείδησης ήταν του ιστορικού *Karl-Ernst Jeismann*, ο οποίος την ορίζει ως την έννοια – αντίληψη η οποία περιλαμβάνει τη σύνδεση μεταξύ της ερμηνείας του παρελθόντος, της κατανόησης του παρόντος, και της κατανόησης των προοπτικών του μέλλοντος
- Κριτική στον ορισμό γιατί προϋποθέτει τη σύνδεση του παρελθόντος με το παρόν (παραπέμπει στον τύπο παραδειγματικής ιστορικής συνείδησης με την τυπολογία του *Russen*) καθώς επίσης ότι προαπαιτεί τη χρήση διαφορετικών γνωστικών προσεγγίσεων για κάθε χρονικό «τμήμα», καθώς το παρελθόν υπόκειται σε ερμηνεία, το παρόν κατανοείται και το μέλλον υπόκειται στην διερεύνηση πιθανών προοπτικών
- Κατά τον *J. Rüsen* (1987) η ιστορική συνείδηση αποτελείται από ένα σύνολο συναισθηματικών και γνωστικών πνευματικών λειτουργιών, συνειδητών ή ασυνειδητών, που αφορούν την επεξεργασία της ανθρώπινης εμπειρίας του χρόνου. . Η υπέρβαση εθνοκεντρικής, προοδοκεντρικής και γεγονοτολογικής συνείδησης μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω της αποδοχής του πλουραλισμού και της αντιθετικότητας των ιστορικών προοπτικών και εκδοχών και αφετέρου την ανάγκη της σχετικοποίησης , ώστε να καταστεί εφικτή η επιλογή της πληρέστερης, εγκυρότερης και αξιακά καθολικότερης ιστορικής προοπτικής ερμηνείας

- Ο Toplski εστιάζει στον τρόπο που χτίζεται η ιστορική συνείδηση μέσα από την κριτική των αφηγηματικών σχημάτων που χρησιμοποιούνται στην ανάπτυξη του ιστορικού λόγου από την πλευρά της ερμηνείας του ιστορικού ή κάποιου που γράφει μία πρωτογενή πηγή (εξέταση πλαισίου, χαρακτηριστικών, ιδεολογίας)
- Σύνδεση της ιστορικής συνείδηση με συλλογική μνήμη και λήθη
- Για ορισμένους ερευνητές η ιστορική είναι ο προπομπός καθολικής επίγνωσης της διαφοράς που διαμορφώνεται μόλις στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα. Η διαπραγμάτευση με το διαφορετικό και το έτερο οδηγεί σε μια διαλογική ταυτότητα και στην αντίληψη του συλλογικού εαυτού ως συνάθροιση ετεροτήτων
- Η ιστορική συνείδηση είναι η εσωτερική συνάφεια της νοηματοδότησης του παρελθόντος του παρόντος και της προοπτικής τους μέλλοντος και ο τρόπος που αυτή η νοηματοδότηση δημιουργεί αντίστοιχε αφηγήσεις και επηρεάζουν το σχηματισμό συλλογικής και αντίστοιχα ατομικής ταυτότητας. Δυναμική διαδικασία που επηρεάζεται από την τυπική και μη τυπική εκπαίδευση

- Το περιεχόμενο της ιστορικής συνείδησης μπορεί να χαρτογραφηθεί και να αποκωδικοποιηθεί σε αναφορά με βάση τον τρόπο αντίληψης των Ιστορικών προσωπικοτήτων, των σημαινόντων ιστορικών συλλογικών υποκειμένων (έθνη, λαοί, έθνη-κράτη κ.α), ιστορικές τοποθεσίες, ιστορικές περιόδους ιστορικά γεγονότα και διεργασίες και τρόποι μέσα ιστορικής αναπαράστασης (= βιβλία, κινηματογραφικές ταινίες, λογοτεχνία, διαδίκτυο, μουσείο, ιστορικά μνημεία)

- **Τέσσερις μορφές ιστορικής συνείδησης βάσει της τυπολογίας του Russen:**

A. Παραδοσιακή νοηματοδότηση: Η παράδοση νοείται ως κανόνας, ως το παρόν του παρελθόντος, ως η ανακύκλωση του παρελθόντος στο παρόν και στο μέλλον. Αδιάσπαστη ιστορική συνέχεια, μεταβολή ως διάρκεια, ομοιομορφία και πολυμορφία και καταργεί την ετερότητα και τη διαφορά

B. Παραδειγματική νοηματοδότηση: Η φρονηματιστική διάσταση της ιστορίας οδηγεί στην πεποίθηση ότι η ιστορία επαναλαμβάνεται και ως εκ τούτου η γνώση του παρελθόντος δρα προληπτικά σε σχέση με τους κινδύνους που εγκυμονεί το παρόν και τις αβεβαιότητες του μέλλοντος, το παρελθόν ως κανονιστικό σχήμα για την αναζήτηση επαναληπτικών σχημάτων στο παρόν και στο μέλλον

Γ. Κριτική νοηματοδότηση: Η διαφορετικότητα νοείται ως συστατικό του ιστορικού λόγου, αποδοχή της ύπαρξης αντιστοριών χωρίς να είναι αξιακά ουδέτερος αλλά νοηματοδοτημένος σε ένα πλαίσιο αληθοφάνειας.

Δ. Γενετική νοηματοδότηση: Η χρονική ιστορική αλλαγή δεν θεωρείται απειλή, βίωση του παρελθόντος με ικανότητα και κρίση αποστασιοποίησης τόσο από το παρελθόν όσο και από το παρόν χωρίς την προβολή του παρόντος στο παρελθόν, ιστορικοποίηση της εθνικής ταυτότητας ως μεταλλασσόμενη, σταδιακή, εύπλαστη εικόνα του εθνικού εαυτού μέσα από την ιστορική διαδρομή της εθνικής κοινότητας από ποικιλές μορφές κοινωνικής και πολιτικής οργάνωσης και αυτοσυνειδησία, αναδεικνύοντας επίσης με την ετερότητα μέσα στην ταυτότητα με βασικό στόχο από τη χειραφέτηση του παρελθόντος

➤ Δύο κατηγορίες δομών αφήγησης του *topolski* που συνδέεται και με τον σχηματισμό αντίστοιχης ιστορικής συνείδησης

-**Το επιφανειακό/πληροφοριακό/λογικό/γραμματικό-συντακτικό επίπεδο:** άρθρωση του ιστορικού αφηγήματος αρθρώνεται σε αναφορά με ένα ιστορικό υποκείμενο (έθνο-κράτος, άτομο, κοινωνική τάξη

-**Το επίπεδο της πειθούς ή της ρητορείας:** κατανόηση των διαδικασιών λεκτικής και ρητορικής συγκρότησης ενός ιστορικού κειμένου καθιστώντας τον έλεγχο των ιδεολογικών προβλημάτων του. Τα ρητορικά σχήματα και το λεξιλόγιο με συναισθηματική φόρτιση, το ρητορικό πλαίσιο μπορεί να είναι ειρωνικό, απολογητικό, πανηγυρικό κ.τ.λ.

- **Το επίπεδο της θεωρητικής σύλληψης και της ιδεολογίας :** Ανάγκη για χαρτογράφηση των μύθων που ασκούνε επίδραση στον ιστορικό και συγκροτούν πεποιθήσεις, εικόνες ή ερμηνευτικά σχήματα, Ο μύθος της εξέλιξης ή της προόδου, Ο μύθος της μεγαλοπρέπειας του παρελθόντος, Ο μύθος της συνέχειας

➤ **Έρευνες:** Χαρτογράφηση ιστορικής συνείδησης εκπαιδευτικών, μαθητών, τρόπος που επιδρά η ιστορική συνείδηση στον τρόπο διδασκαλίας, ερμηνεία του τύπου της ιστορικής συνείδησης που προωθείται με τα αναλυτικά προγράμματα και σχολικά εγχειρίδια (ανάλυση περιεχομένου)

➤ **Πως; Μοντέλα, μέθοδοι διδασκαλίας και διδακτικές τεχνικές**

- **Ορισμοί**
- **Μοντέλα διδασκαλίας:** δίνοντας βάση στις παιδαγωγικές αρχές του κάθε μοντέλου καθώς και τον τρόπο σύνδεσης των επιδιώξεων του κάθε μοντέλου με τον τρόπο παρουσίασης του περιεχομένου, τις τεχνικές, τα μέσα και τον ρόλο του εκπαιδευτικού και των μαθητών στη διδακτική αλληλεπίδραση (δασκαλοκεντρικό, μαθητοκεντρικό, ομαδοσυνεργατικό)
- **Μέθοδος διδασκαλίας:** Η οργάνωση και ο τρόπος διδασκαλίας των πληροφοριών και του εποπτικού υλικού ώστε να παρουσιάσεις μία διδακτική ενότητα στους μαθητές οδηγώντας στην εκπλήρωση των στόχων (κατάκτηση γνώσεων, εννοιών, δεξιοτήτων)
- **Τεχνικές διδασκαλίας:** Παιδαγωγικά εργαλεία που αξιοποιούνται από τον εκπαιδευτικό στα πλαίσια των στρατηγικών διδασκαλίας
 - **Κατηγοριοποιήσεις μεθόδων διδασκαλίας**
 - **Διδακτικές μορφές της προσφοράς** (διήγηση, παρουσίαση, επίδειξη).
 - **Διδακτικές μορφές της επεξεργασίας** (ερωταποκρίσεις, διάλογος, συζητήσεις, διαλεκτική αντιπαράθεση) οι τεχνικές αυτές βασίζονται στην επικοινωνία του εκπαιδευτικού με τον μαθητή και κυρίως στην ενεργητική συμμετοχή του μαθητή στην εκπαιδευτική διαδικασία
 - **Διδακτικές μορφές προβληματισμού** (φύλλα εργασίας, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, κατασκευή εννοιολογικών χαρτών, μέθοδος project, δημιουργία video)

➤ Παραδείγματα τεχνικών διδασκαλίας

A. Εισήγηση, διάλεξη, αφήγηση/σχολιασμένη αφήγηση

- Προϋποθέτει την ύπαρξη σχεδίου διδασκαλίας, αφηγηματική ικανότητα του διδάσκοντος, προσαρμογή στο γλωσσικό επίπεδο και την ηλικία των μαθητών
- Συνδέεται με το δασκαλοκεντρικό μοντέλο αλλά μπορεί να δημιουργήσει ενδιαφέρον για το μάθημα της ιστορίας χωρίς να αποκλείει τους προβληματισμούς, εντάσσοντας αντιφατικές ερμηνείες.
- Μπορεί να μεταδίδει με ακρίβεια τις πληροφορίες για την κινητοποίηση των μαθητών σε συγκεκριμένο γνωστικό πεδίο, σύντομο χρονικό διάστημα σε μεγάλο κοινό.

B. Σχολιασμένη αφήγηση: Διακόπτεται η αφήγηση και δίνονται εξηγήσεις για όρους και έννοιες (κίνημα, εξέγερση, παλινόρθωση, ακμή) ή θέτει ερωτήσεις (Τι έγινε; Από ποιούς; πότε; Ποιες ήταν οι κρίσεις των τότε παρατηρητών ή των τότε μελετητών, ποια είναι τα τεκμήρια για όλα αυτά, ποια ήταν τα κίνητρα των δρώντων...)

Γ. Διάλογος: Δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να περιγράψουν, να αναλύσουν τις διδαχθείσες έννοιες/θέματα, να παραθέσουν λογικά επιχειρήματα, να συμμετάσχουν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία, καλλιεργώντας σεβασμό για τις απόψεις των άλλων.

Είδη διαλόγου: α. **Ο διδακτικός διάλογος:** κατευθύνεται από τον διδάσκοντα, β. **Ο δεσμευτικός διάλογος:** οι μαθητές είναι αυτοί που ρωτούν γ. **Ελεύθερος διάλογος:** Ξεκινάει από μια απορία και συνδέεται με κάποια εξωσχολική εμπειρία δ.

Κατευθυνόμενος διάλογος: Συζήτηση των μαθητών μεταξύ τους σε υλικό που έχει δοθεί το σπίτι ή στην τάξη

Δ. Επίδειξη: επίδειξη μιας πρακτικής δεξιότητας, εισάγει τη δεξιότητα, τον στόχο και τη σημαντικότητα. Οι μαθητές εξασκούνται στη δεξιότητα

Ε. Τεχνικές που εξοικειώνουν τους μαθητές με τη διαδικασία της μάθησης και της αξιολόγησης στη διαδικασία της μάθησης

- Ερωτήσεις για την έναρξη μιας ενότητας (τι γνωρίζω, τι θέλω να μάθω, τι έχω μάθει)
- Αξιολόγηση εμπέδωσης της ύλης (Τρία πράγματα που μπορούν να ανακαλέσουν από το προηγούμενο μάθημα, δύο πράγματα που θα ήθελαν να μάθουν εκτενέστερα για το ίδιο θέμα, ένα ερώτημα ή μια απορία που έχουν για το θέμα αυτό)
- Τεχνική απογραφικού δελτίου: Γράφουν έντυπα ή σε υπολογιστή τρία γνωστικά στοιχεία που τους έχει μείνει από το μάθημα

ΣΤ. Καταιγισμός ιδεών: Επίλυση προβλημάτων ή η σύνδεση εννοιών με λέξεις, προτάσεις, γεγονότα. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για ανάκληση κάποιων θεμάτων που ήδη γνωρίζουν για την εισαγωγή ενός θέματος ή για την αξιολόγηση. Μπορεί να ταξινομηθούν βάσει των συνδέσεων ανάμεσα στις λέξεις, τα γεγονότα ή τις προτάσεις της ιδεοθύελλας και να δημιουργηθούν εννοιολογικοί χάρτες με βάση την αιτιακή ή χρονολογική σχέση

Z. Χιονοστιβάδα: Αποφασίζεται το ζήτημα, κάθε μαθητής σχολιάζει γραπτώς την άποψη του, συζητάν ανά ζεύγη αλληλοσυμπληρώνονται, εντοπίζουν διαφορές και ομοιότητες, στη συνέχεια γίνονται ομάδες, τα συμπεράσματα κάθε ζεύγους παρουσιάζονται, γίνεται σύνθεση απόψεων και εξάγονται συμπεράσματα.

H. Graffiti: Καταγραφή στοιχεία σκέψεων για ένα θέμα σε ομάδες για τρία λεπτά. Καταγράφονται οι λέξεις, οι προτάσεις και οι ιδέες και τονίζονται εκείνες που ακούστηκαν πιο πολλές φορές

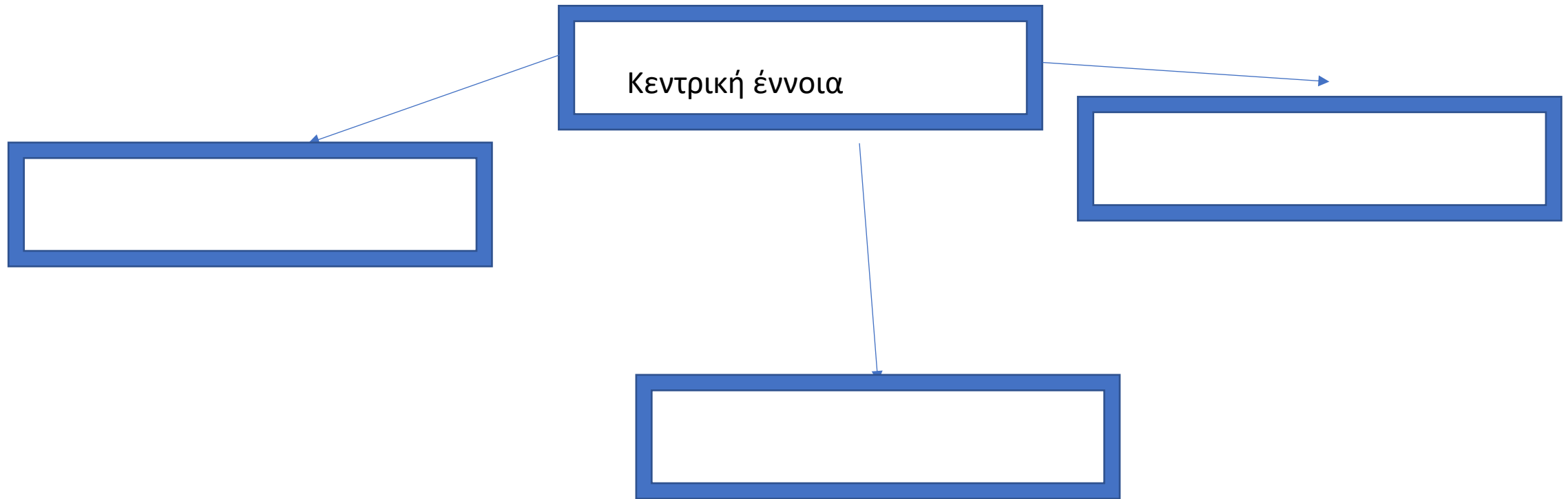
Θ. Έκθεση σε γκαλερί: Έκθεση ομαδικών ή ατομικών εργασιών σε μορφή αφίσας σε κοινή θέα

I. Εννοιολογικοί χάρτες: Οι εννοιολογικοί χάρτες είναι οπτικές εικόνες που βοηθούν τον μαθητή να οργανώσει ένα γνωστικό σύστημα αναφορικά με ένα συγκεκριμένο αντικείμενο δημιουργώντας συνδέσμους ανάμεσα στις προ υπάρχουσες γνώσεις και σε αυτές που διδάσκεται, οπτικές εικόνες που δείχνουν τις σχέσεις ανάμεσα σε γενικές και επιμέρους έννοιες μίας κεντρικής έννοιες και τρόπους σύνδεσης τους. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παρουσίαση λέξεων, ιδεών, εννοιών που προέρχονται από ιδεοθυελλα, κειμένων με μεγάλο όγκο και αξιολόγηση σχέσεων προ υπάρχουσας γνώσης και συμπλήρωμα νέας γνώσης. Αράχνη, ιεραρχικός χάρτης, διάγραμμα ροής.

K.

➤ **Είδη εννοιολογικών χαρτών**

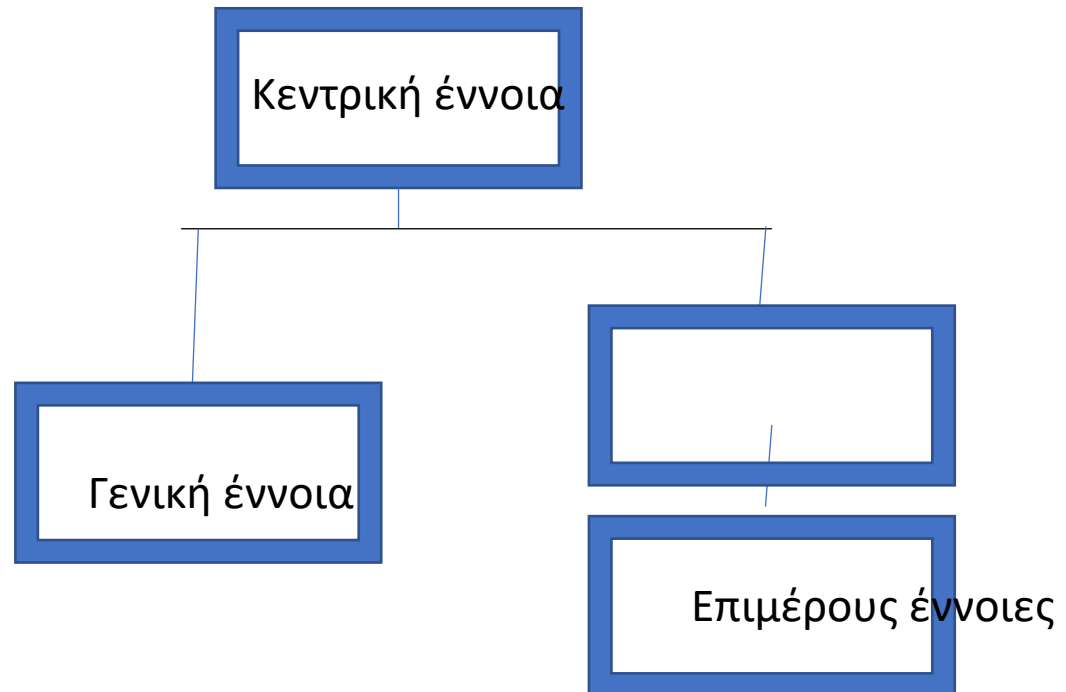
1. αράχνη

2. Εννοιολογικός χάρτης ως διάγραμμα ροής

3. Ιεραρχικός εννοιολογικός χάρτης

- Χρήση Υπερσυνδέσμων
- Κατασκευή γραμμών του χρόνου
- Μελέτη περίπτωσης (περίπτωση της Μύρτιδος)
- Ομαδοκεντρική μέθοδος, με φύλλα εργασίας (περίληψη διδακτικής ενότητας, χρονολόγιο γεγονότων, επιλογή πηγών, σχεδιάγραμμα)
- Web quest (μέθοδος κατευθυνόμενης αναζήτησης) **(παράδειγμα Βακαλούδη 158)**
- Wiki
- Παιχνίδι ρόλων δραματοποίηση **(παράδειγμα Βακαλούδη, 162)**
- Project (τοπική ιστορία, δημιουργία βίντεο)
- Επίσκεψη σε μουσεία αρχαιολογικούς χώρους (διαδικτυακή) (προετοιμασία στην τάξη φύλλο εργασίας)

➤ Παραδείγματα, προγράμματα και δραστηριότητες για κάποιες από τις τεχνικές διδασκαλίας

- **Παράδειγμα διδακτικού και ελεύθερου διάλογους με αφετηρία πηγές και εποπτικό υλικό που δίνεται από τον διδάσκοντα-Συνδυασμός αφήγησης με διάλογο**
 - **Με βάση το διάλογο**
 - Βοηθούν στην κατανόηση, ανακεφαλαίωση και εμπέδωση του μαθήματος
 - Εμβάθυνση στο θέμα
 - Ως διαμορφωτική αξιολόγηση, μέσω των ερωτήσεων διαπιστώνει τον βαθμό κατανόησης και τις ανάγκες των μαθητών ως προς το αντικείμενο της μάθησης

Μέθοδος

- Παρουσιάζεται το θέμα της διδακτικής ενότητας είτε με σύντομη αφήγηση, είτε με επικέντρωση σε επιμέρους θέματα (ορισμοί, έννοιες, αιτιακή σύνδεση), είτε με προβολή σε βίντεο-οθόνη. Σημαντικό είναι να χρησιμοποιούνται λέξεις κλειδιά, ονόματα κάποιων πρωταγωνιστών, ένα τοπωνύμιο, στοιχεία του χρόνου και εποπτικά μέσα όπως χάρτης, διάγραμμα χρόνου (μακροεπίπεδο βάζοντας την περίοδο μαζί με άλλες περιόδους που φτάνουν ως το σήμερα είτε σε συμβάντα που επικεντρώνονται στη συγκεκριμένη περίοδο ή γεγονότα που δείχνουν την ανθρώπινη διάσταση)

- Στη συνέχεια αναλύονται τα επιμέρους υπό-θέματα με ερωτήματα αξιοποιώντας πηγές που θα μπορούσε να είναι μια σύντομη αφήγηση κάποιους από τους πρωταγωνιστές (όπως απομνημονεύματα) ή κάποιου σύγχρονου με τα γεγονότα παρατηρητή, η άποψη κάποιου μεταγενέστερου της εποχής εκείνης ή σύγχρονου ερευνητή, μία παράγραφος της ιστορικής αφήγησης που παρουσιάζει κάποιο ενδιαφέρον ή κάποιο πρόβλημα
- Τέλος ο εκπαιδευτικός απευθύνει συστηματικές ερωτήσεις με βάση τις πηγές και την αφήγηση (τι ακριβώς έγινε, ποιοι και πώς έδρασαν, που και πότε έγιναν, γιατί έγιναν...)

➤ Παράδειγμα: Ιστορία Α Γυμνασίου: Προϊστορία-Νεολιθική Εποχή

Προϊστορικές Κοινωνίες

Νεολιθική εποχή στην Ελλάδα

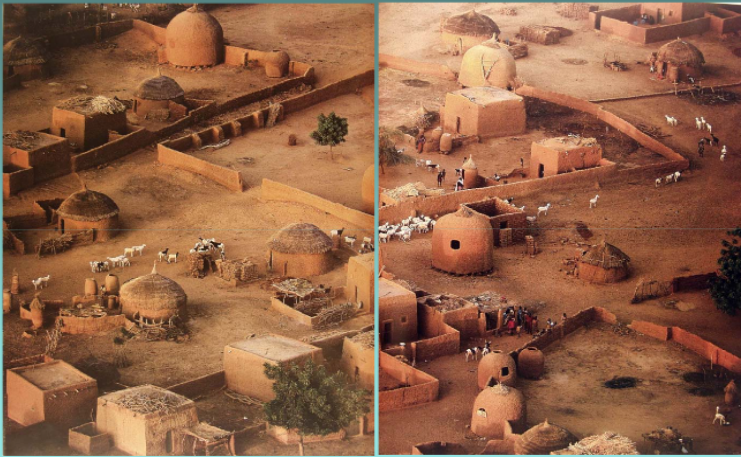
Ντούσκα Ούρεμ-Κώτσου

durem@hist.auth.gr

Δασκαλέματα: <https://daskalemata.weebly.com>

Νεολιθική εποχή – μόνιμη εγκατάσταση

Νεολιθική Εποχή. Μόνιμη Εγκατάσταση (Ούρεμ-Κώτσου, Ν (χ.χ) Προϊστορικές κοινωνίες-Νεολιθική εποχή στην Ελλάδα

Καθημερινή ζωή των νεολιθικών ανθρώπων-Σχεδιάγραμμα

ΤΡΟΦΗ	Ζώα από κτηνοτροφία, γεωργική παραγωγή, (δημητριακά και όσπρια)	Οι άνθρωποι είναι γεωργοί και κτηγοτρόφοι
ΚΑΤΟΙΚΙΑ	Κατασκευές από ξύλα, πλίνθους και πέτρες	Μόνιμη εγκατάσταση
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	Εξειδικευμένοι τεχνίτες, ανταλλακτική οικονομία (ανταλλαγή προϊόντων μεταξύ των ειδικευμένων εργατών)	
ΘΡΗΣΚΕΙΑ	Θρησκευτικό αίσθημα, πίστη στη μετά θάνατον ζωή, ίσως λατρεύουν τη γυναικεία θεότητα της μητέρας γης, η οποία ήταν η πηγή της ζωής	Ειδώλια που παριστάνουν κυρίως γυναικείες μορφές, ταφή νεκρών με φροντίδα
ΤΕΧΝΗ	Ειδώλια, διακοσμημένα πήλινα ζεύγη	Τα πήλινα σκεύη ειδώλια, διακοσμούνται με απλά σχέδια, παράλληλες ή τεθλασμένες γραμμές, τρίγωνα, σπείρες και μαιάνδρους. Τα ειδώλια παριστάνουν γυναικείες μορφές
ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ-ΕΡΓΑΛΕΙΑ	Ενδύματα από μαλλί ή λινάρι κεραμικά σκεύη για αποθήκευση και μαγειρική, και άλλα μικρά αντικείμενα καθημερινής χρήσης	Λίθινα, κοκάλιν, ξύλινα

➤ Ερωτήσεις

- Ποια είναι τα κύρια στοιχεία της Νεολιθικής εποχής;
- Πως προκύπτει η ενασχόληση με τη γεωργία και που;
- Μ ε τι είδους εργαλεία καλλιεργούν οι άνθρωποι της νεολιθικής εποχής;
- Τι γνωρίζετε για τα κεραμικά σκευή της Νεολιθικής Εποχής;
- Τι γνωρίζετε για την ενδυμασία στην Νεολιθική Εποχή;
- Τι γνωρίζετε για την παραγωγή των αγαθών κατά την Νεολιθική Εποχή;
- Τι γνωρίζετε για τους Νεολιθικούς οικισμούς στην Ελλάδα; Σε ποιες περιοχές βρίσκονται;
- Πως κατασκευάζονταν τα σπίτια στον οικισμό του Δισπηλιού και στην υπόλοιπη Ελλάδα;
- Τι καλλιεργούν κι τι εκτρέφουν οι άνθρωποι κα΄τα την Νεολιθική Εποχή;
- Τι γνωρίζετε για ητην ιδιοκτησία της γης και την κοινωνική ζωή στη Νεολιθική Εποχή;
- Πως καταλαβαίνουμε αν ο άνθρωπος της εποχής εκείνης είχε θρησκευτικό συνάισθημα;
- Τι γνωρίζετε για την τέχνη της Νεολιθικής Εποχής; Μιλήστε για τα υλικά κατασκευής, τη διακόσμηση, τα σχέδια, τον τρόπο κατασκευής των αγγείων
- Ποιες μορφές παριστάνουν τα Νεολιθικά ειδώλια; Πως σχετίζεται με τη θρησκεία των ανθρώπων της εποχής;

• **Παράδειγμα λογισμικού για κατασκευή δραστηριοτήτων** (Δασκαλέματα: <https://daskalemata.weebly.com>)

- Learning applications. Org (<https://learningapps.org/createApp.php> <https://daskalemata.weebly.com/learning-apps.html>)
(αντιστοιχία ζευγών, συμπλήρωση τίτλων σε εικόνες, παρουσίαση, δημιουργία κόμιξ με εικόνες)
- Live Worksheets (<https://www.liveworksheets.com/> <https://daskalemata.weebly.com/-eta-betaalphasigmaiota-lambda-epsilon-943-alpha-tauomicron-upsilon-gamma-epsilon-omega-rho-gamma-943-omicron-upsilon-alpha-omicron-chi-alpha-rho-943-lambda-alpha-omicron-sigma-f-tauomicron-upsilon-kappa-alpha-rho-alpha-970-sigma-kappa-940-kappa-eta.html>)
<https://daskalemata.weebly.com/epsilon-pi-alpha-nu-940-lambda-eta-psi-eta-epsilon-pi-alpha-nu-940-sigma-tau-alpha-sigma-eta-sigma-f-1821.html>) Δημιουργία φυλλαδίων, ένταξη πολυτροπικού υλικού δραστηριότητες
- Wordwall (<https://daskalemata.weebly.com/wordwall.html> <https://daskalemata.weebly.com/omicron-iota-alpha-gamma-974-nu-epsilon-sigma-f-tauomicron-upsilon-kappa-alpha-rho-alpha-970-sigma-kappa-940-kappa-eta.html>) (δημιουργία απλών διαδραστικών παιχνιδιών αντιστοίχιση εικόνων, σταυρόλεξα, κρυπτόλεξα)
- Nuclino (<https://app.nuclino.com/jjhj/Projects>) ιστοσελίδα για να δημιουργούμε κοινές σελίδες εργασίας που έχει πρόσβαση όλη η τάξη (εφαρμογή wiki)

- Tagxedo & Tagul (<http://www.tagxedo.com/>)

<https://daskalemata.weebly.com/sigma973nunuepsilonphialpha-lambda941xiepsilonomeganu.html>)

Δημιουργία graffiti λέξεων σε σχέση με ιστορικά θέματα, πόστερ και σύννεφα λέξεων με αφίσες εννοιολογικοί χάρτες

- Timetoast (<https://www.timetoast.com/>)

[https://daskalemata.weebly.com/iotasigmatauomicronrhoiotakappa941sigmaf-](https://daskalemata.weebly.com/iotasigmatauomicronrhoiotakappa941sigmaf-gammarhoalphamumu941sigmaf.html)

[gammarhoalphamumu941sigmaf.html](https://daskalemata.weebly.com/iotasigmatauomicronrhoiotakappa941sigmaf-gammarhoalphamumu941sigmaf.html)) κατασκευή χρονικών γραμμών

-Thinklink (<https://www.thinglink.com/>)

[https://daskalemata.weebly.com/deltaiotaalphadeltarhoalphasigmatauiotakappa941sigmaf-](https://daskalemata.weebly.com/deltaiotaalphadeltarhoalphasigmatauiotakappa941sigmaf-epsiloniotakappa972nuepsilonsigmaf.html)

[epsiloniotakappa972nuepsilonsigmaf.html](https://daskalemata.weebly.com/deltaiotaalphadeltarhoalphasigmatauiotakappa941sigmaf-epsiloniotakappa972nuepsilonsigmaf.html)) (εικόνες συνδέσμους πάνω στις εικόνες)

- Bubbl.us (<https://bubbl.us/>) κατασκευή εννοιολογικών χαρτών

➤ Παράδειγμα κατευθυνόμενου διαλόγου

- **Δραστηριότητα:** Βρείτε κατάλληλη δραστηριότητα/ερώτηση για να οδηγήσετε τους μαθητές να λύσουν ένα πρόβλημα με βάση τις παρακάτω πηγές για τον Καποδίστρια και να οδηγηθούν πιθανό σε αντιπαράθεση και σε ανάπτυξη λογικών επιχειρημάτων. Στη συνέχεια κατασκευάστε έναν εννοιολογικό χάρη που εκφράζει τα βασικά θέματα των κειμένων που θα θέλατε να μείνουν στους μαθητές

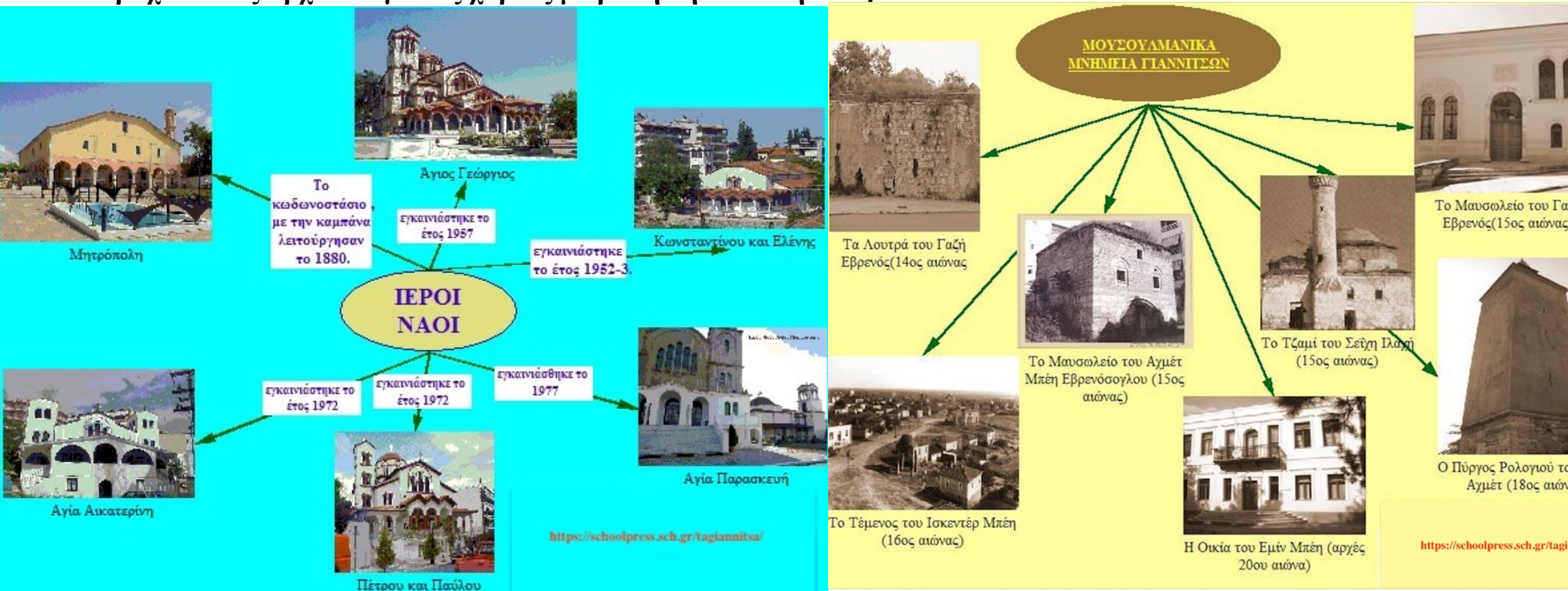
Κείμενο 1: Ότι είδε και άκουσε ελάχιστα τον ενθάρρυναν στο έργο του. Οι εκθέσεις των κυβερνητικών, εκπροσώπων μιλούσαν για εσωτερική αποσύνθεση. Ο υπουργός των εσωτερικών Λόντος ανέφερε ότι ολόκληρη η διοίκηση είχε αποσυντεθεί και η κάθε περιοχή αγνοούσε το κέντρο. Ο υπουργός των εξωτερικών και των ναυτικών παραπονέθηκε ότι η Ελλάς απέφερε από την παρουσία των ξένων στόλων και των απαγορευτικών διαταγών των τριών ναυάρχων για ελεύθερη ναυσιπλοΐα με την απειλή των τηλεβόλων. Το μικρό ελληνικό ναυτικό κυβερνούσε αυθαίρετα ο Κόχραν χωρίς να λογαριάζει την κυβέρνηση. Ο πόλεμος είχε επιφέρει βαθιές πληγές στο εμπόριο και οι κάτοικοι των νησιών μόλις που ζούσαν. Ο υπουργός των οικονομικών ανέφερε ότι τα έσοδα του κράτους ήταν μηδαμινά. Τους φόρους εισέπρατταν οι τοπικοί κοτζαμπάσηδες... Το έλλειμμα του εθνικού ταμείου ήταν τη στιγμή της αφίξεως του Καποδίστρια 28.724 γρόσια.... Ο υπουργός δικαιοσύνης και εκπαίδευσης δεν είχε να επιδείξει παρά δύο δικαστήρια... καθώς και ελάχιστα σχολεία. Ο υπουργός των στρατιωτικών αράδιασε μερικά ονόματα καπεταναίων που κρατούσαν τα κάστρα με άγνωστο αριθμό ανδρών και κυβερνούσαν οι μεσαιωνικοί τιμαριούχοι, ζώντας σε βάρος των κατοίκων και ληστεύοντας τους, όπως περίπου και το ασκέρι του Ιμπραήμ. Η γενική αυτή αθλιότητα έκανε βαθεία εντύπωση στον Καποδίστρια (Κ. Μέντελσον-Μπαρτόλντυ (1838-1897), *Επίτομη ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης* (μτφρ. Ε. Γαρίδη), Τολίδη, Αθήνα 1980, σ.

¹⁸³**Κείμενο 2:** Προείπα ότι ο κυβερνήτης προσεκάλεσεν εις την υπηρεσίαν αδιακρίτως και ανεξαιρέτως πάσαν ικανότητα. Και κατ' αρχάς μεν οι ολιγαρχικοί, προεστοί τε και οπλαρχηγοί (διότι προ πολλού ήδη είχαν εισέλθη ως ητο επόμενο εις το συντηματικόν σχολείον και στρατιωτικοί), οικονομηθέντες τουτοτρόπως ησύχασαν αλλά βαθμίδον και κατ' ολίγον ήρχισαν οι αναμνήσεις ημερών αρχαίων και το μεν παρόν ήρχισε να φαίνεται ζοφερόν εις αυτούς έτι δε ζοφερώτερον το μέλλον. Ο κυβερνήτης ήθελησε να διοργανώση τα δικαστήρια. Άμα τω ακούσματι φόβος και τρόμος κατέλαβε τους ολιγαρχικούς διά τα χρέη και τας καταχρήσεις των. Εγνώριζαν ήδη εκ πείρας ότι ο Κυβερνήτης δεν ηστυεύετο, και, όπως είναι γνωστόν, οσάκις αι υπάλληλοι αρχαί του ελληνικού κράτους πεισθώσιν αδειστάτως ότι η ανώτερη αρχή δεν αστεύεται ουδ' αυταί τότε αστεύονται. Εκτός τούτου τας δημοτικάς εκλογάς ηθέλησε να καταστήση πραγματικάς, διότι, το όργανον έγγραφε, δια του οποίου ο λαός φανερώνει τας χρείας του, είναι οι δημογέροντες, και δια τούτο συμβάλλει πολύ, ώστε η εκλογή αυτών των αρχών αντί να επιβάλλεται εις το πλήθος παρά του ισχυροτέρου να γίνεται νομίμως δια της εμπιστοσύνης των πολιών. Αλλ αι δημογεροντίαι όμως και οι δήμοι ήσαν φέοδα των κοτσαμπάσιδων. Ο κυβερνήτης ήρχισε λοιπόν να γίνεται ανυπόφορος επιχειρών να επέμβη και εις τα άδυστα των δύτων του κοτσαμπασισμού, και ιερά οργή και αγανάκτησις κατέλαβεν αυτούς δια την ανήκουστον ταύτην τόλμην και αυθάδειαν του Κορφιάτη! Όλα και όλα, αλλά να επεμβαίνει η τυρρανική εξουσία και εις τας επαρχίας των! (Δ. Βερναδάκης (1833-1907), *Καποδίστριας και Όθων*, Ε. Γαρίδη, Αθήνα 2000, σ. 256)

Ερώτηση-Δραστηριότητα: Αντλώντας στοιχεία από τις προηγούμενες πηγές και χρησιμοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να παρουσιάσετε τους λόγους που ο Ιωάννης Καποδίστριας, ενώ αρχικά έγινε αποδεκτός από το σύνολο των Ελλήνων, στη συνέχεια, συνάντησε έντονη αντίδραση στο κυβερνητικό του έργο και από ποιους

➤ Παράδειγμα εννοιολογικών χαρτών και δημιουργία τους

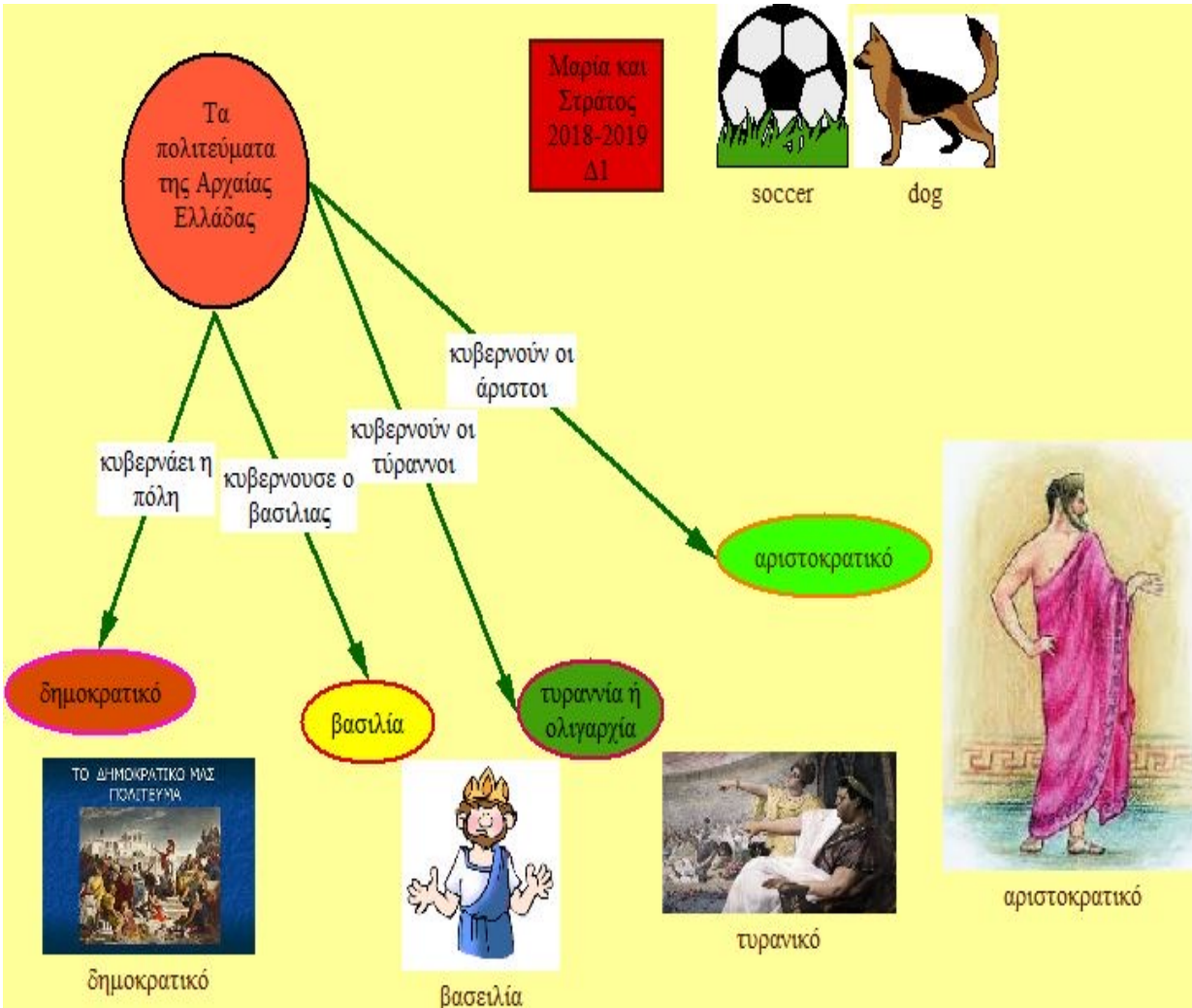
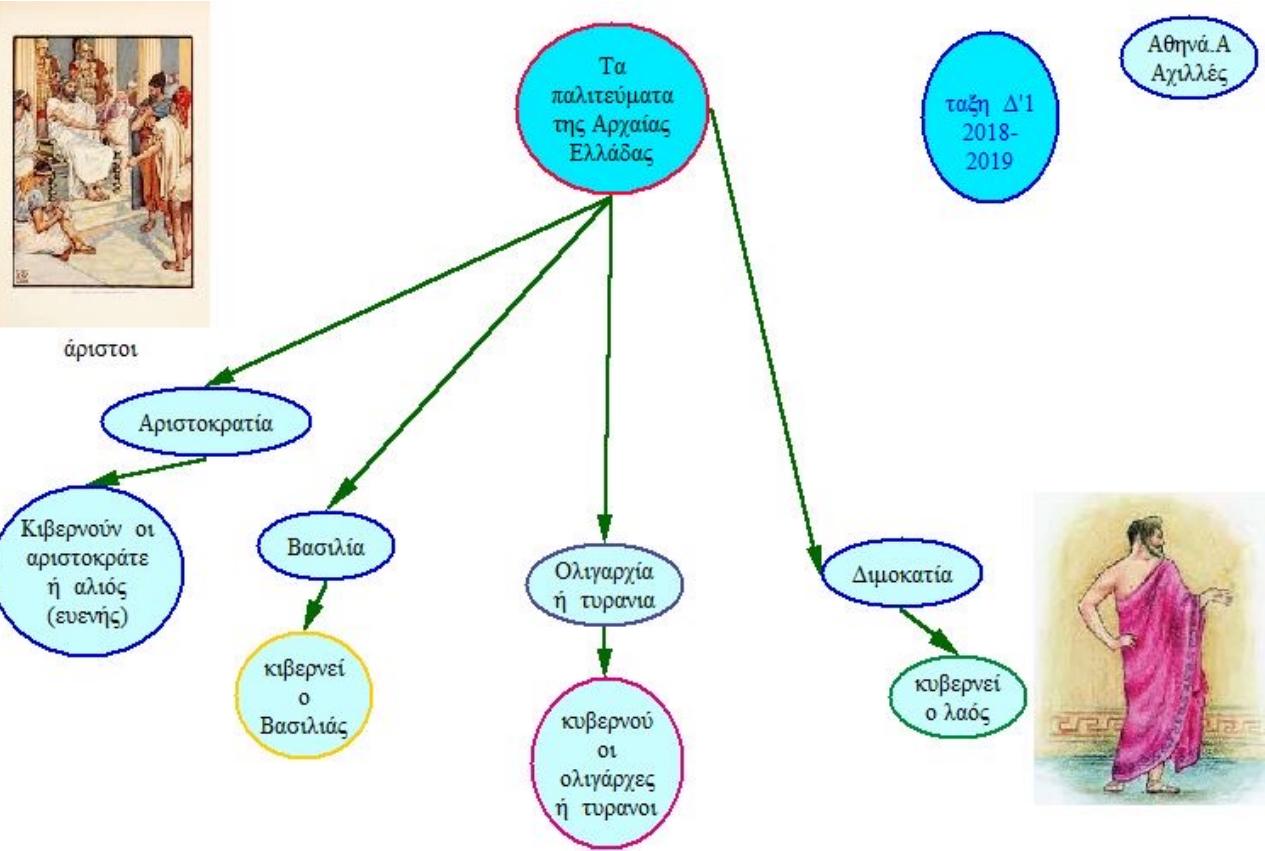
- Αραχνοειδείς αρχαιολογικούς χάρτες με βάση την τοπική ιστορία των Γιαννιτσών

➤ Παράδειγμα ιεραρχικού χάρτη

➤ Οι μαθητές της Δ' τάξης του 11ου ΔΣ Κερατσινίου χρησιμοποιούν το εργαλείο δημιουργίας εννοιολογικών χαρτών *kidspiration*, για να μας παρουσιάσουν τα πολιτεύματα της Αρχαίας Ελλάδας καθώς και τα Γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας μας

➤ **Δραστηριότητα:** Σκεφτείτε για κάποια έννοια, περίοδο κάποια δραστηριότητα που θα ζητήσετε για να κάνουν εννοιολογικούς χάρτες με διαφορετικά είδη χαρτών (ροής, αραχνοειδής, ιεραρχικό) και κάντε και κάποια προσχέδια με τις έννοιες που μπορούν να συνδεθούν και με ποιους τρόπους

➤ **Παράδειγμα επίδειξης για τη δεξιότητα της ηλεκτρονικής αναζήτησης σε συγκεκριμένο ιστορικό θέμα/Πλοήγηση και έρευνα στο διαδίκτυο**

- Παράλληλα με την αξιοποίηση των πληροφοριών του σχολικού εγχειριδίου Ιστορίας Α Γυμνασίου και Α Λυκείου σχετικά με τη πόλη κράτος και το παράθεμα «Η ΜΙΛΗΤΟΣ» από την εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος-Λαρούς-Μπριτάνικα οι μαθητές επισκέπτονται εικονικά την πόλη της Μιλήτου στο ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού. Στον συγκεκριμένο ιστότοπο έχουν τη δυνατότητα να περιηγηθούν σε μια πόλη κράτος να παρατηρήσουν οπτικά των χωροταξικό σχεδιασμό της και να συλλέξουν επιπλέον πληροφορίες για τη διερεύνηση του θέματος (http://www.fhw.gr/choros/miletus/gr/index.php?submenu_top_id=0a , **απόσπασμα Βακαλούδη, 2020: 132**)

➤ Δύο παραδείγματα παιχνιδιών ρόλων και μέθοδος κατευθυνόμενης αναζήτησης

• Παράδειγμα 1

- 1. Εισαγωγή (οδηγίες προς τους μαθητές):** Στόχος της εξερεύνησης είναι να δημιουργήσετε ένα ημερολόγιο σχετικά με το ταξίδι σας πίσω στον χρόνο υποδυόμενοι/ες ένα ρόλο στην αρχαία Ρώμη και αν το διαβάσετε δυνατά στην ολομέλεια της τάξης
- 2. Εργασία:** οι μαθητές θα χωριστούν σε ομάδες των 3-4 ατόμων και κάθε ομάδα αναλαμβάνοντας ένα ρόλο Ρωμαίου: Συγκλητικό-Άνδρας-Γυναίκα-Παιδί-Πάτρωνα-Πελάτης του Πάτρωνα-πελάτης του πάτρωνα-επαγγελματίας που ανήκει σε μία συντεχνία θα αρχίσει την εξερεύνηση μέσω διαδικτύου. Θα καταγράψει στοιχεία σχετικά με το θέμα της, για να υποδυθεί τον ρόλο της, ενθουμούμενη ότι επιλέγει πληροφορίες που είναι σημαντικές. Μόλις ολοκληρωθεί αυτή η διαδικασία κάθε ομάδα θα μοιραστεί τις ανακαλύψεις της με τις άλλες
- 3. Διαδικασία:** Οι μαθητές θα επισκεφτούν την ιστοσελίδα του ιδρύματος μείζονος ελληνισμού: <http://www.ime.gr/chronos/07/gr/map/index.html> από όπου συλλέγουν βασικά στοιχεία και πληροφορίες για τον ρόλο που θα υποδυθούν στην αρχαία Ρώμη. Όλα τα μέλη των ομάδων πρέπει να επισκεφθούν την ιστοσελίδα και να καταγράψουν ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες.. Κατόπιν θα συνεργασθούν ως ομάδα για να δημιουργήσουν ένα ημερολόγιο όπου θα καταγράψουν τις σημαντικότερες ενασχολήσεις του ρόλου τους μέσω πληροφοριών, εικόνων, γεγονότων, απόψεων συνθέτοντας ένα τελικό κείμενο για τη συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα στη ρώμη

- **Παράδειγμα 2**

Δραστηριότητα εικονομαχία: Είσαι εικονόφιλος/η μοναχός/ή Θεόφιλος/θεοπίστη ζεις σε μοναστήρι στην Κωνσταντινούπολη, στα χρόνια του εικονομάχου αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Ε'. Γράψε μια επιστολή στον /στην έμπιστο /η μοναχό/η Θεόδωρο/Δωροθέα που ζει στη Θεσσαλονίκη περιγράφοντας το κλίμα που επικρατεί τα γεγονότα που έλαβαν χώρα στη Σύνοδο της Ιέρειας και τια αποφάσεις που ελήφθησαν. Άρχισε την επιστολή σου «προς τον/την εν Χριστώ αδελφό/ή Θεόδωρο/Δωροθέα ... Και τελείωσς σε χαιρετώ ο/η δούλος/η του θεού θεόφιλος/θεοπίστη

➤ *Σύντομη αναφορά ιστοριογραφικών σχολών: Από την ιστοριογραφία στη σχολική ιστορία και στη διδακτική της ιστορίας*

- Η ιστορία της ιστοριογραφίας ενδιαφέρεται και αναδεικνύει τον θεσμικό και ιδεολογικό ρόλο της κοινότητας των ιστορικών και της ιστορικής γνώσης τον οποίο διαδραματίζει σε κάθε κοινωνία και εποχή και από την άλλη πλευρά μέσα από διαδοχικά επιστημολογικά παραδείγματα αναδεικνύει την εξέλιξη την ιστορική σκέψη και την ανοιχτότητα των ιστορικών ερμηνειών
- Σύμφωνα με την Αρώνη-Τσίχλη (2008: 19-20) στην Μεσοποταμία τα πρώτα τεκμήρια που αφορούν ιστορικές καταγραφές σε σφηνοειδή γραφή από τους Ασύριους, τους Βαβυλώνιους και στην Αίγυπτο σε ιερογλυφικά που αφορούν στρατιωτικά γεγονότα και νίκες βασιλιάδων από την τέταρτη χιλιετία μέχρι την πρώτη χιλιετία π.Χ
- Τον 6^ο και 5^ο π.Χ. αιώνα διακρίνονται κάποια χαρακτηριστικά τα οποία θεωρούνται απαραίτητα και στη σύγχρονη ιστοριογραφία. Αυτά είναι η έννοια της τεκμηρίωσης σε μαρτυρίες, η διάκριση του συμβάντος από τον μύθο, η ύπαρξη του ιστορικού παρελθόντος αν και πραγματικό είναι αβέβαιο ότι θα μεταφερθεί έτσι ακριβώς όπως έγινε και γεννιέται σταδιακά η ιδέα για την ιστορική μέθοδο μέσω της σύγκριση και της διασταύρωσης τους ελέγχοντας την αξιοπιστία τους
- Σημαντικά προς αυτήν την κατεύθυνση είναι τα δύο έργα του Εκαταίου του Μιλήσιου (550-480 π.Χ.) Γενεολογία και Περίοδος Γης ο Εκαταίος επιχειρεί τη διάκριση του συμβάντος από τον μύθο, το έργο του Ηροδότου (484), μαθητή του Εκαταίου που βασίζεται στην αυτοψία μέσα από τα ταξίδια του και όπου δεν μπορεί να βασιστεί συλλέγει πληροφορίες μέσα από αυτόπτες μάρτυρες,

-Το έργο του Θουκυδίδη το οποίο εισάγει την έννοια της μεθοδολογίας, της διασταύρωσης των πηγών και των μαρτυριών, την έννοια της αντικειμενικότητας μέσω της μεθόδου και την κοινωνική λειτουργία της ιστορίας και αναγνωρίζει τη διαχρονική της αξία για την ανάγνωση όχι μόνο του παρελθόντος αλλά και του μέλλοντος

- Τον 4^ο μ.Χ αιώνα βρίσκουμε τις απαρχές της Βυζαντινής ιστοριογραφίας όπου αυτήν ήταν περίοδο τα έργα είναι επηρεασμένα από τα έργα των προγενέστερων που αναφέρθηκαν που μιμούνται ως προς τη μέθοδο και τη γλώσσα, καταγράφουν γεγονότα της εποχής τους αλλά πίστευαν στην επέμβαση του θεού στην ιστορία
- Κατά την περίοδο της αναγέννησης η θεοκρατική αντίληψη της ιστορίας του Μεσαίωνα θα αντικατασταθεί από την εκκοσμίκευση της ιστορίας και την ανθρωποκεντρική-ουμανιστική θεώρηση της ζωής
- Κατά τον 15ο και 16ο αιώνα αναδεικνύεται η αντίληψη της ανάγκης της αποστασιοποίησης του ιστορικού από τα γεγονότα
- Με βάση αυτήν την τάση και τη σταδιακή εκκοσμίκευση της επιστήμης της ιστορίας χνώντας σταδιακά έδαφος η ένταξη της αγίας γραφής, της θείας πρόνοιας και της εσχατολογικής διάστασης στην ιστορία και το θρησκευτικό πνεύμα το οποίο σταδιακά εμποτίζεται από επιστημονικό ήθος μέσω μιας περισσότερο προσεκτικότερης επιλογής των πηγών ως προς τη μορφή, την αυθεντικότητα ή την προσέγγιση του

- Ο 18^{ος} αιώνας στα πλαίσια του Διαφωτισμού ατικθιστά τον ρόλο του θείου από τον ορθό λόγο μέσω του οποίου μπορεί να επιτευχθεί η έννοια της εξέλιξης και της προόδου . Η έννοια της προόδου ως ιστορική εξέλιξη μέσω του ορθού λόγου και η δόμηση της ιστορικής εξέλιξης ως παγκόσμιο αφήγημα που δομούν μία συνεκτική αφήγηση ομάδων μέσα από τα στοιχεία των στοιχειών πολιτισμού (θεσμούς, ήθη θρησκείες κ.τ.λ).
- Αυτές οι εξελίξεις τον 19^ο αιώνα δίνουν στην ιστοριογραφία έναν επιστημονικό προσανατολισμό μέσα από τρία ιστοριογραφικά παραδείγματα τον θετικισμό με βασικό εκφραστή τον Γάλλο φιλόσοφο August Comte` αναζητούσε γενικούς ιστορικούς νόμους μέσα από τους οποίους μπορεί να οδηγηθεί στην εμπειρική θετική μελέτη των κοινωνιών, τον ιστορικισμό που θεωρείται ως η απαρχή της σύγχρονης ιστοριογραφίας, εκφράστηκε από την επαγγελματική στροφή της σχολής του ιστορικισμού, γεννήθηκε στις αρχές του 19ου αιώνα στο νεοσύστατο πανεπιστήμιο του Βερολίνου, με βασικό εκπρόσωπο τον Leopold Von Ranke (1795-1896) . Έχοντας ως βάση την πολιτική, διπλωματική, στρατιωτική ιστορία, πλέκει το εγκώμιο του ένδοξου παρελθόντος του έθνους κράτους. Εξοβελίζει κάθε έτερο- αφήγηση μέσω της πίστης της απόλυτης ιστορικής αλήθειας, έτσι όπως προκύπτει από την επιστημονική μελέτη των πρωτογενών πηγών και εσωτερικεύεται μέσω θεσμών όπως η δημόσια εκπαίδευση, ο στρατός αλλά και μέσω του τύπου. Η σχολική ιστορία στα πλαίσια της δημόσιας υποχρεωτικής εκπαίδευσης που διαμορφώνεται κοντά στα τέλη του 18^{ου} αιώνα παίζει σημαντικό ρόλο της αντικειμενικής ιστορικής παράδοσης του ένδοξου εθνικού παρελθόντος ως συνέχεια, δημιουργώντας «ισότιμους» πολίτες

- Σημαντικό ήταν το μαρξιστικό ιστοριογραφικό παράδειγμα το οποίο σύμφωνα με τον Iggers έχει κοινά με τον θετικισμό όπως είναι η αιτιοκρατία και η ιστορική ανάπτυξη υπό το πρίσμα του ιστορικού υλισμού η δράση του ανθρώπου καθορίζεται από την κοινωνική του τάξη αλλά και από τη θέση του στις σχέσεις παραγωγής και στην αποδοχή της κοινωνικής επανάστασης του προλεταριάτου ως κινητήρια δύναμη της ιστορίας ορίζονται ως το τέλος της ιστορίας την κοινωνική επανάσταση του προτελαριάτου όπου δημιουργείται μία αταξική κοινωνία χωρίς ανθρώπινη αλλοτρίωση όμως έχει δύο σημαντικές διαφορές, από τη μία η απεγκλώβιση από τα αιτιοκρατικά σχήματα παραγωγής γίνεται μέσω της ανθρώπινης πράξης και στρέφει τη μελέτη από τα στρατιωτικά γεγονότα και τις σημαντικές προσωπικότητες στην ιστορία των μαζών, στην μελέτη του σχηματισμού των τάξεων, ανέδειξε πληροφορίες για τη ζωή των εργατών, την ιστορία απεργιών και κινημάτων κοινωνικής διαμαρτυρίας. Η κατεύθυνση αυτή ενισχύθηκε από τη βρετανική μαρξιστική σχολή η οποία εστίασε σε μια ιστορία «από τα κάτω» ενισχύοντας την ετεροαφήγηση, εντοπίζοντας την ετερότητα στην εθνική ομοιογένεια ως προάγγελος της ανάδειξης διαφορετικών φωνών στα πλαίσια της μεταμοντέρνας ιστοριογραφίας

- Σταδιακά προς το τέλος το τέλος του 19ου αιώνα και προς τις αρχές του 20^{ου} με βάση τις αναταραχές (΄ Παγκόσμιος Πόλεμος (1914-1918), Οκτωβριανή Επανάσταση (7 Νοεμβρίου 1917), Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος (1939-1945)-Ολοκαύτωμα, Δημιουργία καθεστώτων ολοκληρωτικού τύπου (ναζισμός, στανλινισμός) αποκαθλώνεται ο ορθός λόγος και υπάρχει σταδιακά αίτημα να ακουστούν φωνές, να δημιουργηθούν αντίστοιχες στο κεντρικό ενιαίο εθνικό ιστορικό αφήγημα.
- Προς αυτήν την κατεύθυνση έπαιξε σημαντικό η ίδρυση του περιοδικού το 1929 «*Annales & histoire économique et sociale*» από τον Febvre και Bloch σηματοδοτώντας την έναρξη της σχολής των *Annales* με τέσσερις βασικές περιόδους. Η βασική σύμβολή είναι ότι έσπασε το ενιαίο ιστορικό αφήγημα σε δε διαφορετικά επίπεδα όπως η μακροιστορία η οποία εστίασε όχι μόνο στο εθνικό αλλά και το παγκόσμιο σε συνδυασμό όμως με τη μελέτη της μικρο-ιστορίας και των ιστορικών των απλών ανθρώπων, έσπασε την ενιαία ιστορική γραμμή σε διαφορετικές χρονικότητες (μακρά διάρκεια, μέση διάρκεια και τα γεγονότα, συμβάντα) διασπώντας την γραμμικότητα που καθορίζεται από αιτιοκρατία, ξεπεράστηκε η εμμονή στη μελέτη του δυτικού πολιτισμού αλλά και άλλων πολιτισμών, εισήγαγε μεθόδους κοινωνικών επιστημών στην ιστορία εισάγοντας και τις ποσοτικές μεθόδους με εστίαση σε δημογραφικά δεδομένα και εστίασε και στην ιστορία των απλών ανθρώπων ενώ ανζήτησε ένα πλήθος ντοκουμέντων διαφορετικών ειδών όπως φωτογραφία, στατιστικές ή φιλμ)

- Προς αυτήν την κατεύθυνση ειδικά από τη δεκαετία του '70 και μετά παρουσιάζεται από η κειμενική διάσταση, η εστίασή στην ιδεολογία και στις διαφορετικές αφηγήσεις και στην πολλαπλότητα των ερμηνειών, ενώ παρατηρείται στροφή και πέρασμα από την ιστορία των μεγάλων ανδρών, από την ηρώο-κεντρική ιστορία στις ιστορίες των νοοτροπιών των απλών ανθρώπων, όλων των ατόμων της κοινωνίας σε συνάρτηση με τα οικονομικά - κοινωνικά φαινόμενα, αναδεικνύοντας το ενδιαφέρον για την ιστορία των ευρωπαϊών μεταναστών, των Αφροαμερικανών, των γυναικών και των ομάδων με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα (πολιτισμικές σπουδές που εστιάζουν στη μελέτη περιθωριακών ομάδων, φεμινιστικές σπουδές μελέτη κοινωνικού φύλλου). Οι ιστοριογραφικές σχολές που οδηγούν προς αυτήν την κατεύθυνση είναι η ανάπτυξη του ρεύματος της μικροιστορίας στην Ιταλία με βάση το περιοδικό *Quaderni Storici* και η ανάπτυξη το αντίστοιχου ρεύματος στη Γερμανία ως *Altltaggerchichte*, όρος ο οποίος μεταφράζεται Ιστορία της Καθημερινότητας⁶(Iggers, 1997: 101-117). Σημαντική ώθηση έδωσε η ανάπτυξη της Βρετανικής Μαρξιστικής Ιστοριογραφίας. Βασικός υπεύθυνος για τη στροφή στο μικροεπίπεδο και τη Νέα Κοινωνική Ιστορία είναι ο Βρετανός Μαρξιστής ιστορικός Edward P Thompson. Στην ίδια κατεύθυνση της Βρετανικής Μαρξιστικής Ιστοριογραφίας κινείται και ο Βρετανός Μαρξιστής ιστορικός Hobsbawm

- Σημαντική ήταν επίσης και η ανάπτυξη της Νέας Ιστορίας από την τρίτη γενιά των ιστοριογράφων της Σχολής των Annales. Βασικοί εκπρόσωποι της είναι ο J. Le Goff και ο P. Nora, οι οποίοι αναπτύσσουν τα βασικά χαρακτηριστικά της στο τρίτομο έργο τους με τίτλο «Το έργο της ιστορίας (Faire del' Histoire)», το οποίο επιμελήθηκαν το 1974. Μέσω της νέας τάσης γίνεται το πέρασμα από την ιστορία των μεγάλων ανδρών, από την ηρώο-κεντρική ιστορία στις ιστορίες των νοοτροπιών των απλών ανθρώπων, όλων των ατόμων της κοινωνίας σε συνάρτηση με τα οικονομικά -κοινωνικά φαινόμενα. Αμερικάνικο ακαδημαϊκό χώρο, αν και η τάση ξεκίνησε κυρίως από τη Γαλλία. Η γλωσσολογική στροφή στην Αμερικάνικη Ιστοριογραφία⁶⁵ αποτέλεσε βασικό συμπληρωματικό στοιχείο στην ανάπτυξη του ρεύματος της Νέας Κοινωνικής Ιστορίας στην Αμερική, κατά τη δεκαετία του '70. Αμφισβητείται η λογική της ενσωμάτωσης των Ευρωπαίων μεταναστών, των Αφροαμερικανών, των γυναικών και των ομάδων με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα όπως οι Ινδιάνοι (Native Americans) . Αυτή η ενσωμάτωση είχε ξεκινήσει σταδιακά από τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα και στηριζόταν στην λογική της αφομοίωσης
- Η νέα τάση στρέφει το ερευνητικό ενδιαφέρον κατά κύριο λόγο στην Ανθρωπολογία και τη Λογοτεχνία

- Η ίδια εξέλιξη συντελείται και στο γνωστικό αντικείμενο της σχολικής Ιστορίας και κατ' επέκταση και στη διδακτική της Ιστορίας. Τόσο στην Ευρώπη, σε χώρες όπως η Αγγλία και η Γαλλία, όσο και την Αμερική, η Ιστορία ως διδακτικό αντικείμενο διήλθε μια κρίση κατά τη δεκαετία του '60. Ως απότοκο της κρίσης αλλά και των κινήσεων - που πραγματοποιήθηκαν για την απομάκρυνση του Μαθήματος από το φρονηματικό και εθνοκεντρικό χαρακτήρα του - εμφανίστηκε ο όρος διδακτική της Ιστορίας τη δεκαετία του '80. Εξωγενείς παράγοντες που επηρέασαν την εξέλιξη αυτή αναφέρθηκαν παραπάνω και σχετίζονται με τις κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις στις δεκαετίες του '60 και του '70. Επίσης, υπήρξαν βασικοί ενδογενείς παράγοντες που ενίσχυσαν την κατεύθυνση αυτή. Αρχικά, σημαντική ήταν η μετατόπιση του περιεχόμενου της σχολικής Ιστορίας προς την ολική Ιστορία, την κατεύθυνση της Νέας Κοινωνικής Ιστορίας, της Ιστορίας από τα κάτω και της Πολιτισμικής Ιστορίας. Σημαντικό ρόλο έπαιξαν και οι θεωρίες της παιδαγωγικής και της ψυχολογίας προς ενεργητική μάθηση αλλά και η νέα ιστορία (Rogers, 1989) στην Αγγλία, οι κοινωνικές σπουδές στην Αμερική και η παιδαγωγική της αφύπνισης στη Γαλλία ενισχύοντας την τάση όχι μόνο για δηλωτική αλλά και για διαδικαστική γνώση

➤ Αναλυτικά προγράμματα

- Η σημασία του όρου μπορεί να κυμαίνεται από το απλό διάγραμμα της ύλης μέχρι το σύνολο των εμπειριών των μαθητών, είτε το σχολείο αναλαμβάνει την ευθύνη για τη μετάδοση αυτών των εμπειριών είτε όχι. Στην πρώτη περίπτωση αποτελεί ένα είδος οδηγού ενώ στη δεύτερη περίπτωση ένα πεδίο μελέτης για το τι συμβαίνει πραγματικά στην τάξη.
- Η παραδοσιακή έννοια του αναλυτικού προγράμματος εστιάζει κυρίως στη χρονική διάρκεια, την κάλυψη της ύλης και δευτερευόντως τις δραστηριότητες για τους μαθητές. Περιορίζουν με αυτόν τον τρόπο τον διδάσκοντα στο καθορισμό του χρόνου διδασκαλίας των περιεχομένων σε συγκεκριμένο πλαίσιο ύλης, χρόνου και δραστηριοτήτων χωρίς να παρέχουν μεθοδολογικές υποδείξεις για τη διδασκαλία συγκεκριμένων ενοτήτων.
- Το σύγχρονο αναλυτικό πρόγραμμα (curriculum) θεωρείται ένας πλήρης οδηγός διδασκαλίας που περιλαμβάνει εκτός από τη διδακτέα ύλη και τους γενικούς σκοπούς ένα πλήθος στοιχείων χρήσιμο για τους εκπαιδευτικούς όπως γενικοί και ειδικοί στόχοι κάθε μαθήματος, μεθοδολογικές και δυνατότητες χρήσεις των μέσων διδασκαλίας που επιτρέπουν στον εκπαιδευτικό να έχει ευελιξία τόσο στην επίτευξη των στόχων του, των συγκεκριμένων διδακτικών ενοτήτων όσο και στην αξιολόγηση των μαθητών

- Σε αυτό το πλαίσιο τα αναλυτικά προγράμματα συνδέονται με τη διαμόρφωση της συλλογικής αλλά και ατομικής ταυτότητας, με στόχο να ανταποκρίνονται στις διαφροετικές ανάγκες όπως προκύπτουν από τις διαφορετικές ταυτότητες των μαθητών/τριών σε πολυπολιτισμικό περιβάλλον με την έννοια της συμπερίληψης
- Ο τρόπος σχεδιασμού, η δημοκρατική διαδικασία επιλογής όποιως θα τα σχεδιάσουν αλλά και το τελικό περιεχόμενο θεωρείται ότι έχει ιδεολογικό πρόσημο
- Τα στοιχεία που παίζουν ρόλο κατά τον σχεδιασμό είναι ο πληθυσμός που στοχεύει να εξυπηρετήσει (target groups) το είδος των αναγκών (the nature of needs) που πρόκειται να καλύψει, οι δραστηριότητες (tasks-actions), και τέλος που επιλέγονται για την υλοποίηση των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων (experts).
- Η σημαντικότητα του σχεδιασμού των αναλυτικών προγραμμάτων έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης κατά τη δεκαετία του '70 και από τότε το αναλυτικό πρόγραμμα δεν αποτελεί έναν οδηγό αλλά μια πολιτική και κοινωνική πράξη που αντανάκλα πολιτικές, φιλοσοφικές, κοινωνικές και παιδαγωγικές αντιλήψεις που στοχεύουν σε διαμόρφωση ανάλογης ταυτότητας των πολιτών.
- Τα κλειστά αναλυτικά προγράμματα καθορίζουν τη διδακτέα ύλη με λεπτομέρειες δίνοντας λιγότερη ελευθερία στους εκπαιδευτικούς ενώ τα ανοιχτά αναλυτικά προγράμματα ορίζουν το γενικό πλαίσιο δίνοντας ελευθερίες στους εκπαιδευτικούς.

- Το κρυφό αναλυτικό πρόγραμμα νοείται ως το σύνολο των φυσικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών τα οποία συμπλέκονται κατά τρόπο δυναμικό στην εκπαιδευτική διαδικασία μέσα από την οποία μεταλαμπαδεύονται έμμεσα και ασυνείδητα στάσεις και είδη συμπεριφοράς (διαφοροποίηση των μαθητών, προσωπικότητα δασκάλου ή του καθηγητή, τις εξετάσεις, τις διαδικασίες της αλληπίδρασης μαθητών εκπαιδευτικών, τη χωροταξική διαμόρφωση, τη θέση των μαθητών.

Επισυνάπτονται στο υλικό τα αναλυτικά προγράμματα για τη διδασκαλία της ιστορίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

➤ Σύντομη ιστορική αναδρομή των αναλυτικών προγραμμάτων της ιστορίας στην Ελλάδα

- Όσον αφορά τις επιδιώξεις του Μαθήματος της Ιστορίας, όπως προκύπτει από τις αναλύσεις περιεχομένου των αναλυτικών προγραμμάτων και των σχολικών εγχειριδίων που διενεργήθηκαν στο πλαίσιο της ανά χειρας διατριβής, από το τέλος του Β΄ ΠΠ μέχρι το 1964, βασική επιδίωξη ήταν διαμόρφωση πατριωτών (Αχλής, 1983: 79-80).
- Με αφετηρία το έτος 1964 παρατηρήθηκε μια προσπάθεια τόσο αναπροσαρμογής της εκπαιδευτικής πολιτικής όσο και αναγνώρισης του μαθητή ως φορέα πολιτικής δράσης με στόχο την απρόσκοπτη μάθηση και την ελευθερία

- Οι αλλαγές προς μια μη πολεμική διάσταση του εθνικού άλλου στα σχολικά εγχειρίδια της Ιστορίας, άρχισαν να είναι ευδιάκριτες στο αναλυτικό πρόγραμμα του 1977, στο πολιτικό κλίμα αλλαγής κατά τη μεταπολίτευση
- το αναλυτικό πρόγραμμα του 1985 για το Μάθημα της Ιστορίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και στα αντίστοιχα σχολικά εγχειρίδια που εκδόθηκαν το 1987 – 1988 αλλά και στην αναθεωρημένη έκδοση του 1996, είναι ορατή η πρόθεση ανταπόκρισής τους στις ανάγκες του Ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος (όπως αυτοί περιγράφονται στον νόμο Ν. 1566/Α/1985-Φ.Ε.Κ.167). Στο Νόμο αυτό βασικός σκοπός της Πρωτοβάθμιας αλλά και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ήταν να αναπτύξουν «οι μαθητές πνεύμα φιλίας και συνεργασίας με όλους τους λαούς της γης, προσβλέποντας σε έναν κόσμο καλύτερο, δίκαιο και ειρηνικό και ταυτόχρονα να προωθείται η ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε, ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά»

- Τα αναλυτικά προγράμματα που βασίστηκαν στο διαθεματικό ενιαίο πλαίσιο προγραμμάτων σπουδών του 2003 έθεταν ως στόχο να ξεφύγει η εκπαίδευση από μονοδιάστατο πολιτισμικό μοντέλο ώστε να ανταποκριθεί στην πολυπολιτισμικότητα (Υ.Α. 21072/2003-Φ.Ε.Κ. 303, τ.Α' & τ.Β'). Συγκεκριμένα, όσον αφορά το Μάθημα της Ιστορίας στα αναλυτικά προγράμματα του 2003, βασικός στόχος ήταν η καλλιέργεια ιστορικής συνείδησης με στόχο την κατανόηση της συμπεριφοράς των ανθρώπων για τη διαμόρφωση αξιών και στάσεων, οι οποίες θα οδηγούσαν στη διαμόρφωση υπεύθυνων πολιτών. ο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών του 2003, βάσει των προγραμματικών στόχων του Μαθήματος της σχολικής Ιστορίας προσανατολίζονταν στην προετοιμασία των μαθητών με βάση τις νέες πολυπολιτισμικές συνθήκες, ώστε να διαπνέονται από αξίες (όπως ο σεβασμός στην ετερότητα και η δημιουργία υπεύθυνων πολιτών) που παραπέμπουν στη διαπολιτισμική εκπαίδευση και την παιδαγωγική της ειρήνης. Στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών του 2003, όσον αφορά το Μάθημα της Ιστορίας, προτείνονταν εναλλακτικοί, βιωματικοί τρόποι διδασκαλίας, γεγονός το οποίο έδειχνε τη διάθεση του Ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος να μετακινηθεί προς μια βιωματική και επικοινωνιακή διδασκαλία αλλά και προς παιδοκεντρικές διδακτικές μεθόδους, οι οποίες συνδέονταν με τη συνεργασία ανάμεσα στους μαθητές και την καλλιέργεια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

- Σε μια προσπάθεια ώστε να ανταποκριθούν τα αναλυτικά προγράμματα στις σύγχρονες πολυπολιτισμικές συνθήκες εκπονήθηκαν τα Προγράμματα Σπουδών του 2011, τα οποία εντάσσονταν στο πλαίσιο υλοποίησης της πράξης Νέο Σχολείο - Νέο Πρόγραμμα Σπουδών. Στην πρώτη φάση υλοποίησης μια ομάδα 11 εμπειρογνομόνων τα εφάρμοσε πιλοτικά σε 168 σχολικές μονάδες (Νηπιαγωγεία, Δημοτικά & Γυμνάσια). Στηρίχθηκαν σε ένα μεγάλο βαθμό τόσο σε βιωματικές δραστηριότητες - ενταγμένες στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διδασκαλίας - όσο και στη σύνδεση του Μαθήματος της Ιστορίας με τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη
- Θα πρέπει να αναφερθεί ότι προς την κατεύθυνση της προσαρμογής του Μαθήματος της Ιστορίας στις νέες πολυπολιτισμικές συνθήκες κινήθηκε και το Σχέδιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Μάθημα της Ιστορίας στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση, το οποίο βασίστηκε σε πρόταση του ΙΕΠ, και πρωτοδημοσιεύθηκε το Μάρτιο του 2017. Στην Επιτροπή, που ανέλαβε τη σύνταξή του, συμμετείχαν οι: Π. Βόγλης, Κ. Κασβίκης, Γ. Κόκκινος, Χ. Κουλούρη, Α. Παληκίδης, Γ. Παπανδρέου, Τ. Πετρίδης, Π. Πυρπυρής και Β. Σακκά (Βόγλης et al., 2017). Το Νοέμβριο του 2018 ανακοινώθηκαν από το ΙΕΠ τα Προγράμματα Σπουδών του Μαθήματος της Ιστορίας , βασισμένα στην πρόταση του σχεδίου του Μαρτίου του 2017.

- Οι συντάκτες του σχεδίου του 2017 συνέδεσαν το Μάθημα της Ιστορίας με την ανάγκη να διαμορφώσουν οι μαθητές δημοκρατική συνείδηση⁴ ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες των σύγχρονων πολυπολιτισμικών κοινωνιών. Το εν λόγω μοντέλο στηρίχθηκε σε μια βάση είκοσι ικανοτήτων, οι οποίες κατανέμονταν στις εξής τέσσερις αναλυτικές κατηγορίες: α) τις αξίες, β) τις στάσεις, γ) τις δεξιότητες (σε συνδυασμό με τη γνώση) και δ) την κριτική ικανότητα. Στις ικανότητες, που περιγράφηκαν στο μοντέλο ικανοτήτων συμπεριλαμβάνονται ο σεβασμός και η ανεκτικότητα της εθνοπολιτισμικής ετερότητας, η κατανόηση των διαφορετικών οπτικών για το ίδιο ιστορικό γεγονός και η ιστορική ενσυναίσθηση. Οι συγγραφείς του εν λόγω μοντέλου συμπέραναν ότι υφίσταται σύνδεση ανάμεσα στον τρόπο προσέγγισης εννοιών όπως η ιστορική ετερότητα με την καλλιέργεια στάσεων όπως ο αλληλοσεβασμός, η ισότητα, η αλληλεγγύη με απώτερο στόχο την καταπολέμηση των προκαταλήψεων και στερεοτύπων για τη συγχρονική ετερότητα στο πλαίσιο πάντα της σχολικής Ιστορίας

- Όσον αφορά το περιεχόμενο υποστηρίζεται η κατεύθυνση προς τη Νέα διδακτική της ιστορίας⁵ και η άρση της πρωτοκαθεδρίας της πολιτικής, στρατιωτικής, διπλωματικής ιστορίας, δίνοντας χώρο στην πολιτισμική και κοινωνική ιστορία, την ιστορία των ιδεών, της τέχνης και των νοοτροπιών με βάση εναλλακτικές μορφές εκπαίδευσης, όπως η τοπική ιστορία, η μικροιστορία και η μουσειακή εκπαίδευση (Βόγλης et al., 2017: 9). Σημαντική εξέλιξη στην προσέγγιση της ιστορικής ετερότητας αποτέλεσε η συνειδητοποίηση της ανάγκης σύνδεσης της σχολικής Ιστορίας με μια διαπολιτισμική προσέγγιση της ιστορίας μέσω της επικέντρωσης σε πολιτισμούς που δεν εντάσσονται στο ευρωκεντρικό μοντέλο. Με αυτόν τον τρόπο σύμφωνα με τους συντάκτες θα οδηγηθούν οι μαθητές στην άρση των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων για τους πολιτισμούς, που δεν εντάσσονται στο Δυτικό κόσμο. Οι μαθητές θα μπορέσουν να κατανοήσουν έτσι και τη Βαλκανική και Μεσογειακή διάσταση της εθνικής τους ταυτότητας ερμηνεύοντας τα ιστορικά γεγονότα όχι μόνο στην εθνική αλλά και στην υπερεθνική τους διάσταση

-

- Δίνοντας χώρο στην πολιτισμική και κοινωνική ιστορία, την ιστορία των ιδεών, της τέχνης και των νοοτροπιών με βάση εναλλακτικές μορφές εκπαίδευσης, όπως η τοπική ιστορία, η μικροιστορία και η μουσειακή εκπαίδευση (Βόγλης et al., 2017: 9). Σημαντική εξέλιξη στην προσέγγιση της ιστορικής ετερότητας αποτέλεσε η συνειδητοποίηση της ανάγκης σύνδεσης της σχολικής Ιστορίας με μια διαπολιτισμική προσέγγιση της ιστορίας μέσω της επικέντρωσης σε πολιτισμούς που δεν εντάσσονται στο ευρωκεντρικό μοντέλο. Με αυτόν τον τρόπο σύμφωνα με τους συντάκτες θα οδηγηθούν οι μαθητές στην άρση των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων για τους πολιτισμούς, που δεν εντάσσονται στο Δυτικό κόσμο. Οι μαθητές θα μπορέσουν να κατανοήσουν έτσι και τη Βαλκανική και Μεσογειακή διάσταση της εθνικής τους ταυτότητας ερμηνεύοντας τα ιστορικά γεγονότα όχι μόνο στην εθνική αλλά και στην υπερεθνική τους διάσταση

- Νέα αναλυτικά προγράμματα του 2021 (παράδειγμα αναλυτικών προγραμμάτων του 2021 για το γυμνάσιο)

➤ **Σύντομη ιστορική ανασκόπηση της διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών από μετάφραση**

- Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η ταυτότητα, οι λόγοι αναγκαιότητας και οι στόχοι διδασκαλίας του μαθήματος ειδικά από το 1976 και ύστερα οπότε το μάθημα των αρχαίων ελληνικών από μετάφραση διδάσκεται ανελλιπώς στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ταυτότητα του μαθήματος κινείται όσον αφορά τους στόχους τουλάχιστον σε επίπεδο αναλυτικών προγραμμάτων τόσο στην ανάγκη γνωριμίας και μελέτης του δομολειτουργικού συστήματος της ελληνικής γλώσσας ως στοιχείου επικουρικού για την κατανόηση της μορφής, της σύνταξης και της σημασιολογίας της νεοελληνικής γλώσσα υιοθετώντας μία συγκριτική γλωσσολογική προσέγγιση χωρίς να επικεντρώνεται στην καλλιέργεια της κλασσικής παιδείας των μαθητών μέσω της μελέτης του πρωτότυπου κειμένου, όσο και στην ερμηνευτική προσέγγιση των μελετώμενων κειμένων ως λογοτεχνικών έργων ή πρωτογενών πηγών τα οποία καταγράφουν την ανθρώπινη δράση σε διαφροετικό από το σύγχρονο χωροχρονικό πλαίσιο. Παρόλο αυτή τη στροφή αλλά και της σημασία της διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών από μετάφρασή όπως σημειώνει η Φουντοπούλου (2010: 11) η επιστημονική, συστηματική ενασχόληση με το μάθημα δεν είναι ανάλογη των χρόνων παρουσίας του στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα εξαιτίας της ταύτισης της κλασσικής παιδείας με τη μελέτη του πρωτότυπου αρχαιοελληνικού κειμένου της αντιπαράθεσης των πρωτότυπων με τα μεταφρασμένα αρχαιοελληνικά κείμενα ως προς τη σπουδαιότητα και την προσφορά τους στη μόρφωση και την καλλιέργεια των νέων ανθρώπων και της ιδιαίτερης θέσης του μαθήματος το οποίο προσπαθεί να επιβιώσει ανάμεσα στα αρχαία ελληνικά από πρωτότυπο και

- Η έκδοση του βιβλίου του Φώτη Φωτιάδη με τίτλο «το γλωσσικό ζήτημα και η εκπαιδευτική μας αναγέννησης» προσανατολίζεται στο ότι η νέα γενιά θα πρέπει να προσεγγίσει και να μελετήσει τον αρχαίο ελληνικό κόσμο και να αντλήσει από αυτόν μορφωτική δύναμη, επηρέασε τη στάση των φιλόλογων και της εκπαίδεψης τους απέναντι στα αρχαία ελληνικά. Θεωρείται ως ο θεωρητικός εκφραστής ώστε να διδάσκεται η αρχαία ελληνική γραμματερία μέσω μεταφρασμένων κειμένων
- Ο Αλέξανδρος Δελμούζος ήταν ο πρώτος που εφάρμοσε από τα 1908 έως τα 1911 στο παρθεναγωγείο του βόλου στη διδακτική πράξη τα αρχαία ελληνικά από μετάφραση Αυτό κατά βάση γινόταν στις δύο τελευταίες τάξεις της φοίτησης οι περισσότερες ώρες στο μάθημα των νέων ελληνικών ήταν αφιερωμένες στους κλασσικούς μέσα από κείμενα από μετάφραση ήταν η οδύσσεια του ομήρου, η αντιγόνη του Σοφοκλή και μερικά αποσπάσματα από την ιλιάδα
- Μετά την κίνηση αυτή του Δελμούζο σταθμοί για τη διδασκαλία του μαθήματος των αρχαίων ελληνικών από μετάφραση αποτελούν τα νομοσχέδια του 1913, οι μεταρρυθμίσεις του 1929 και του 1964 και τα προγράμματα σπουδών των 1976, 1985 και 1991. τα βασικά στοιχεία του μαθήματος που μπορούν να σημειωθούν κατά τη διαχρονική προσέγγιση της διδασκαλίας είναι τα εξής
- Η σύνδεσή του με το γλωσσικό ζήτημα της χώρας μας, βρίσκοντας η καθαρεύουσα και η δημοτική βρήκαν έδαφος αντιπαράθεσης για την επιβολή της μίας απέναντι στην άλλη με βάση την πολιτική βούληση συντηρητικών ή προοδευτικών τάσεων υιοθέτουσε ανάλογες κατευθύνσεις του μαθήματος όπως διαφαίνεται στις μεταρρυθμίσεις που αφορούν το μάθημα

- Το μάθημα των αρχαίων ελληνικών διακρίνεται σε δύο επιμέρους κλάδους: εκείνον της μελέτης της αρχαίας ελληνικής γλώσσας μέσα από πρωτότυπα κείμενα και εκείνον της ερμηνείας και της κατανόησης του αρχαίου ελληνικού κόσμου μέσα από μεταφρασμένα αρχαιοελληνικά κείμενα
- Ιδιαίτερα στο Γυμνάσιο που αποτελεί την υποχρεωτική φοίτηση στη Β'βάθμια εκπαίδευση είναι ενδιαφέρον να επισημάνουμε πως προσέγγιση μεταφρασμένων αρχαίων ελληνικών κειμένων κυριάρχησε μετά το 1976 σε σύγκριση με τη μελέτη πρωτότυπων κειμένων. Αντίθετα στο λύκειο η μετάφραση των κειμένων δεν έχει αξιοποιηθεί κατά τη διδακτική εξέλιξη της διδακτικής και της μαθησιακής προσέγγισης και προσφοράς του μαθήματος. Η εστίαση στην αρχαία ελληνική γλώσσα ως δομολειτουργικό σύστημα είχε περιοριστεί την περίοδο 1976-1991 μόνο στην τριετή φοίτηση στο λύκειο
- Οι στόχοι με βάση το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών είναι η θέαση της ανθρωποκεντρικής διάστασης των κειμένων η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης των μαθητών και η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών

➤ Διδακτικό σενάριο-Σενάριο Διδασκαλίας/

- Διδακτικό σενάριο θεωρείται η περιγραφή μίας διδασκαλίας με συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο, συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς στόχους, διδακτικές αρχές και πρακτικές.

- **Φάσεις του διδακτικού σεναρίου**

- **1^η φάση προσδιορισμός του διδακτικού αντικειμένου**

- τίτλος, τάξη, εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές, συμβατότητα ή όχι με το εν ισχύ αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, χρόνος υλοποίησης, προαπαιτούμενες γνώσεις που θα πρέπει να διαθέτουν οι μαθητές για να κατανοήσουν το σενάριο και τις γνώσεις που ήδη γνωρίζουν

- **2^η ανίχνευση πρότερων γνώσεων και αναπαραστάσεων των μαθητών**

- Ανιχνεύονται οι αναπαραστάσεις των μαθητών και οι πιθανές δυσκολίες της σκέψης τους σχετικά με το γνωστικό αντικείμενο

- **3^η φάση καθορισμός στόχων του σεναρίου**

Οι διδακτικοί και οι μαθησιακοί στόχοι του διδακτικού σεναρίου ως προς το γνωστικό αντικείμενο ως προς την χρήση των τεχνολογικών πληροφορίας και επικοινωνίας και ως προς τη διδακτική διαδικασία

- **4^η φάση διδακτικό εποπτικό υλικό**

- Αφορά τόσο στο διδακτικό υλικό του εκπαιδευτικού σεναρίου και στην απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή δηλαδή τι διδακτικό υλικό θα χρειαστεί για την παρέμβαση όπως έντυπο υλικό, λογισμικά και κατασκευές και το συμπληρωματικό υλικό που πρέπει να δημιουργηθεί για το σενάριο όπως κατάλληλο εκπαιδευτικό λογισμικό, απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή, φύλλα εργασίας

- **5^η φάση δημιουργία δραστηριοτήτων**

Αφορά στην οργάνωση της διδασκαλίας με ενσωμάτωση κατάλληλων δραστηριοτήτων υλοποίησης του εκπαιδευτικού σεναρίου στην τάξη

- **6^η φάση αξιολόγηση**

η αξιολόγηση περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία πολλές φορές

- Ασκήσεις κλειστού τύπου (πολλαπλών επιλογών, σωστού-λάθους, συμπλήρωσης κενών)
- Ερωτήσεις αξιολόγησης που θέτει το σενάριο ώστε να διερευνηθεί η κατανόηση των υπό μελέτη εννοιών από τους μαθητές
- Δραστηριότητες σχεδίασης)π.χ. σχεδιάζουν μια ζωγραφιά, δημιουργούν ένα διάγραμμα ροής)
- Δραστηριότητες εννοιολογικής χαρτογράφησης (δημιουργούν έναν νοητικό χάρτη)
- Δραστηριότητες επίλυσης προβλημάτων και κατασκευής

➤ **Σχεδιασμός προγραμμάτων και εργαστηρίων δημιουργικής γραφής με βάση τη θεωρία του διδακτικού σεναρίου.**

▪ **Ορισμός Διδακτικού Σεναρίου**

- Μία ολοκληρωμένη παιδαγωγική δραστηριότητα.
- Μπορεί να διαρκεί περισσότερο από μία διδακτική ώρα.
- Μπορεί να συσχετίζεται με συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο.
- Έχει σαφείς προσδιορισμένους στόχους.
- Βασίζεται σε συγκεκριμένες παιδαγωγικές αρχές και εκπαιδευτικές πρακτικές.
- Δεν είναι τυποποιημένο σχέδιο μαθήματος.
- Θα πρέπει να προσδιοριστούν τα χαρακτηριστικά του (ο τίτλος, η ηλικία των μαθητών, το γνωστικό αντικείμενο και η διάρκεια, οι γνωστικοί και κοινωνικοσυναισθηματικοί στόχοι, το περιεχόμενο, τα μέσα διδασκαλίας, το εποπτικό υλικό και οι τρόποι αξιολόγησης).

Ενδεικτική Βιβλιογραφία: Αθανασιάδης, θ. (2015). *Τεύχος μελέτης εξειδίκευσης μεθοδολογίας, ανάπτυξης προδιαγραφών και μεθοδολογίας επιλογής των σεναρίων των εκπαιδευτικών για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης ανά γνωστικό αντικείμενο για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στο γνωστικό αντικείμενο «Ιστορία»*. Αθήνα: ΙΕΠ.

Ξαφάκος, Ε., Παπαδήμας, Α., Μαράτος, Α., Δημακόπουλος, Γ., & Μπέκα, Α. (2016). Στάσεις των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης απέναντι στη χρησιμότητα των διδακτικών σεναρίων με τη χρήση των ΤΠΕ. In *Proceedings of the 10th Pan-Hellenic and International Conference ICT in Education*. Ιωάννινα: ΗΑΙCΤΕ.

➤ Καθορισμός χαρακτηριστικών εργαστηρίου

- Τίτλος:
- Κοινό στο οποίο απευθύνεται:
- Γνωστικό αντικείμενο που μπορεί να συνδεθεί:
- Διάρκεια:

▪ Καθορισμός Κοινωνικό-συναισθηματικών στόχων

Παράδειγμα κοινωνικοσυναισθηματικών στόχων

- Ενίσχυση Κοινωνικών δεξιοτήτων – συνεργασία ως αναγκαία συνθήκη (επικοινωνία, βελτίωση σχέσεων της ομάδας).
- Ενσυναίσθηση – Τοποθέτηση εαυτού σε θέση άλλων ανθρώπων (ρόλοι).
- Ανάπτυξη φαντασίας (νοηματοδότηση και έμπρακτη αλλαγή της πραγματικότητας, δημιουργία αναπαραστάσεων που δεν είναι πραγματικά μπροστά μας).
- Πολυπρισματικότητα.
- Προσωπική ανάπτυξη (Αυτοεκτίμηση, αυτοαντίληψη).

Ενδεικτική Βιβλιογραφία: Παπαδόπουλος, Σ. (2010). *Παιδαγωγική του θεάτρου*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Πίγκου - Ρεπούση, Μ. (2019). *Από το θέατρο στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Τσιάρας, Α. (2003). *Η συμβολή του θεατρικού παιχνιδιού στην ψυχοκοινωνιολογία της σχολικής τάξης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση*. Αθήνα: Παπούλιας.

Τσιάρας, Α. (2005). *Το Δράμα και το Θέατρο στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Εκδόσεις-Εκτυπώσεις Παπούλιας.

Τσιάρας, Α. (2014). *Η αναπτυξιακή διάσταση της διδακτικής του δράματος στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Παπαζήσης.

- **Καθορισμός Γνωστικών στόχων**

Παράδειγμα γνωστικών στόχων

- Επαφή με του μύθους κοσμογονίας και θεογονίας (Βασικές πηγές: Έργα και ημέραι, Θεογονία).
- Σύνδεση των μύθων με συγκεκριμένη ιστορική περίοδο.
- Συμβολική διάσταση των μύθων.
- Διαπραγμάτευση σύγχρονων θεμάτων με αφορμή τους μύθους.

➤ **Μέσα διδασκαλίας - Σχεδιασμός προγραμμάτων και εργαστηρίων δημιουργικής γραφής με βάση τη θεωρία του διδακτικού σεναρίου.**

- Τεχνική των εικόνων-Μετατροπή αφηγηματικού λόγου σε οπτικό και το αντίστροφο
- Τεχνική κείμενα Αφειτηρίες- δίνεται ένα κείμενο και συμπληρώνετε τη συνέχειά
- Τεχνική ανατροπής μοτίβων-αλλάζουμε σε ένα κείμενο το ύφος.

➤ **Εποπτικό Υλικό**

-Τι θα χρησιμοποιηθεί ως ερέθισμα για παραγωγή κειμένου. Πολυτροπικό υλικό

➤ **Παράδειγμα της διαδικασίας του εργαστηρίου της Δημιουργικής γραφής από το πως θα αρχίσει μέχρι πως θα τελειώσει**

➤ **Αξιολόγηση – συζήτηση -αναμόρφωση**

➤ Δραστηριότητα

Ανατρέξτε στο αναλυτικό πρόγραμμα για τις τάξεις της Α, Β , Γ Γυμνασίου iep.edu.gr › [services](#) › [eduguide](#) › [iframes](#) › [education-guide](#)

Για όποια ενότητα θέλετε σχεδιάστε ένα εικονικό διδακτικό σενάριο με βάση τα βασικά βήματα διδασκαλίας

Αν θέλετε μπορείτε να προσθέσετε και ενδεικτικές πηγές

➤ Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Αθανασιάδης, Θ. (2015). *Τεύχος μελέτης εξειδίκευσης μεθοδολογίας, ανάπτυξης προδιαγραφών και μεθοδολογίας επιλογής των σεναρίων των εκπαιδευτικών για ούλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης ανά γνωστικό αντικείμενο για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στο γνωστικό αντικείμενο «Ιστορία»*. ΙΕΠ. Ανακτήθηκε από <http://aesop.iep.edu.gr/sites/default/files/istoriade.pdf>
- Ξαφάκος, Ε., Παπαδήμας, Λ., Μαράτος, Α., Δημακόπουλος, Γ., & Μπέκα, Α. (2016). Στάσεις των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης απέναντι στη χρησιμότητα των διδακτικών σεναρίων με τη χρήση των ΤΠΕ. In *Proceedings of the 10th Pan-Hellenic and International Conference ICT in Education*. Ιωάννινα, ΗΑΙCΤΕ
- Δημητριάδης, Δ. (2020). *Η διδακτική της ιστορίας μέσω της δραματικής τέχνης στη διαπολιτισμική εκπαίδευση των μαθητών της Δ' Δημοτικού (Διδακτορική Διατριβή)*. Τμήμα Μέσων Επικοινωνίας και Πολιτισμού, Σχολή Διεθνών Σπουδών Επικοινωνίας & Πολιτισμού, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα
- Ευαγγέλου, Ο. (2007). *Διαπολιτισμικά αναλυτικά προγράμματα*. Τυπωθήτω
- Ξαφάκος, Ε., Παπαδήμας, Λ., Μαράτος, Α., Δημακόπουλος, Γ., & Μπέκα, Α. (2016). Στάσεις των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης απέναντι στη χρησιμότητα των διδακτικών σεναρίων με τη χρήση των ΤΠΕ. In *Proceedings of the 10th Pan-Hellenic and International Conference ICT in Education*. Ιωάννινα, ΗΑΙCΤΕ
- Κογκούλη, Ι., Π. (2019). *Διδακτική του μαθήματος της ιστορίας στην Πρωτοβάθμια και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Κυριακίδη